

Liga ir sveikata

Gyvenimo sąmoningėjime abi šios būsenos yra labai didelės reikšmės. Bet jų esmės žmonės paprastai nenumano. Dažnai stengiasi vieną iš antrosios suprasti. Sveikatą beveik visada atsimena tiksliai ligai užėjus. O abi yra kasdien patiriamos. Vienas skirtumas, kad žmogaus dėmesį greičiau patraukia liga.

Visose gamtos srityse yra ligų. Bet labai pastebėtina, kad žemose srityse jų žymiai mažiau negu aukštesniose. Atrodo, kad jos daugėja kuo daugiau gyvenimo sąmoningumui šviesėjant, tarsi tai būtų ligų priežastis. Žmonija juk yra ligų užkrėsta kaip koks kūnas didžiųjų skaudulių. Ir tektų manyti, kad ji esanti visų ligų versmė, net visam pažmoniškumui, kuriam ji turėtų būti viso gyvenimo gerinimo ir taurinimo galia.

Liga atrodo beveik kaip gamtos nenorėta netvarka. Niekur nematome tiek netikslingumų, kaip tame, ką nešviesėjusios ašainės sąmonės sukuria. Kiekviena liga tarsi ardo gyvenimo vyksmą. Todėl ji žmonių dažniausiai laikoma kuriančiosios galios, būtent sąmoningumo, kliudymu, jeigu ne tiesiog naikinimu. Kur santykiai sąmoningumo su nesąmoningumu yra vienopi, ten ligos vos numanomos. Bet kur tie santykiai yra keleriopi arba net daugiaropi, ten jų skaičius labai gausėja. Manytai, čia įsisukusi pikta galia.

Ir turėsime sakyti, kad kad sveikata yra netrukdomas veikimas gyvojo pavidalo esmės, nestabdomas kūrimo vyksmas. Todėl sveikata ryškiausiai yra žymi jaunatvėje. Jaunumas juk tiesiog vadinamas sveikata. O senėti ir sirgti lyg būtų gretimi vyksmai. Bet senėjimas ištikrųjų reiškia sąmoningumo atsitraukimą iš kūno gyvenimo, o sergant sąmoningumas dar stipriau, nors ir labai keistai, veikia.

Yra daug įvairiausių ligų. Bet jas reikėtų atskirti pagal žmogaus gyvumo sritis. Žmogus gyvena ne vien kūnu, bet ir nuotaika, protavimu ir dvasios-sielos pasireiškimais. Todėl visose tose srityse ir gali būti ligų. Žmonės jas pažįsta, bet jų esmę vos tenumano.

Kiekviena minėtųjų gyvenimo sričių turi savo asmeniškumą ir tam tikru atžvilgiu savigą buvimą. Kūne veikia sąmoningumo galia, kuri reiškiasi augmenija, nuotaikoje - gyvūnijos pradai, protavime – ašainė sąmonė. Kiekvienoje srityje gyvumas kitoks. Todėl čia ir ligos kitokios.

Visur sąmoningumas gali būti kaip nors užgaunamas, savo veikime trukdomas, jo kūrinys žeidžiamas. Žmogus jaučiasi engiamas tai vienoje, tai kitoje savo gyvumo srityje ir kalba apie nedalėjimą, apie ligotumą ir sirgimą. **Bet kadangi visos minimos sritys yra sutapatintos viena su kita, ligos išbujoja iš tikros painiavos.**

Lengvai suprantama yra būseną, kuri pasidaro, kai kūnas sužeidžiamas. Niekam šiaip neprisimetant, žaizda greitai užgyja. Sužeidimas nepašalina gyvumo galios. Atvirkščiai, toji lyg stipresniu veiklumu stengiasi sužeistąjį kūną pataisyti.

Tokiu pat būdu reiškiasi atitinkamos galios nuotaikos ir protavimo gyvenime. Jos kiekvieną sužeidimą, būtent jausmų įskaudinimą arba protavimo ardymą tuoju iš gydo.

Žmogui vien tereikia rūpintis, kad būtų šalinta, kas žeidžia. Visos dirbtinos priemonės yra labai įtartinos.

Visai kita kas yra pačios ligos, tai yra būsenos, kurios pasidaro, kai pakrinka kūrybos nustatyti santykiai tarp gyvumo jėgų žmogaus asmenybės sričių. **Asmenybės sąstatas tėra pastovus tik darniu minimų sričių sutarimu.** Pilnos sveikatos tegali būti tas žmogus, kurio valdančioji asmenybės galia yra dvasia-siela.

Juk žmogus patenka į pasaulį ir įgyja savo asmenybės sąstatą tikrai dvasiai-sielai linkus į žemišką gyvenimą. Todėl **sveikata ir yra ta būseną, kuri kuriama žmogaus esmės, kada ji yra lemiamos reikšmės jo asmenybei.** Jeigu iš to prado išvedame žmogaus esimą šiame pasaulyje, tada reikia tuo pagrįsti ir jo buvimą arba patvarą ir atitaisymą, kai jis kaip nors yra darkomas.

Dėl viso to **žmogus bus tuo sveikesnis, kuo ryškesnis jis bus žmogus.** Kiekviena liga yra įrodymas, kad jo žmoniškumas nevyrauja jo asmenybėje. Ir liga turėtų būti numanoma kaip koks doros klausimas. Visuomet žmoniškumo menkumas pasireiškia liga.

Tą aiškiai tvirtina kasdieninė patirtis. Juk protingas žmogus pats stengiasi kiek galėdamas išlaikyti, apsaugoti ir apginti savo sveikatą. Tuo jis įrodo, kaip labai daug jai reiškia žmogaus dvasios laikysena. Neišmintingasis gali ir tikėti, kad jam nereikia rūpintis savo sveikata. Susirgus, apmokamas gydytojas viską padarysias.

Betr toks manymas turėtų būti suprastas kaip labai klaidingas. Sveikata tikrai yra opus dalykas. Ji negali kito, kad ir gydytojo, būti palaikoma. Juo daugiau reiškia gyvenimo aplinkybės, ypač jo tvarka. Iš to šiek tiek aiškėja, kad **sveikata yra labai lengvai ardoma gyvumo jėgų lygneša.** Tos jėgos nesantykiauja sustingusiai. Nuolatai jos veikia viena kitą ir tuo gelbsti arba trukdo.

Prisiminkime kūno srityje tikrai elektros ir magnetines sroves, kurios nuolatos banguoja tarp dangaus rutulių, saulės bei žvaigždžių ir žemės. Visos jos yra labai milžiniški elektromagnetai. O mes, kaip ir visi gyvūnai, jų bangose nardome ir kvėpuojame. Dar yra kitų, daug galingesnių bangų. **Jų pakitimams žmoniškos asmenybės turi vis iš naujo prisitaikyti.** Žmogus tiesiog sugriūtų, jeigu jis nebūtų palaikomas prado, kuris prieš visus kūno ir vidaus gyvenimo trukdymus ir ardimus nuolatos atitaiso pasvirusią lygnešą.

Neminint kitko, aplinkos pakitimas daug reiškia ir tam, ką vadiname užkrėtimu. Bet jis nėra jau toks pavojingas ir neišvengiamas, kaip paprastai tikima. Bijotinas jis tik tada, kai žmonių kūno ir nuotaikos būsenos yra pakrikusios ir jų protavimas silpnas arba netvarkingas. **Užkrėtimo sąlygos ir galimūmai glūdi ne tiek apnuodytų arba griauančių jėgų pilnoje aplinkoje, kiek nedarnių žmogaus gyvumo seičių santykiuose.** Visiškai apsaugotas nuo kiekvieno užkrėtimo ir net nuo sužeidimo yra tas žmogus, kuriame žmoniškumo galia yra pilnai atsilukštynusi ir pasidariusi nepajudinama asmenybės valdove.

Nuo ligos reikėtų aiškiai atskirti ligos požymius. Juos pastebėdami, žmonės kalba apie ligą ir tiki ligą išgydą, jeigu jos požymiai pašalinami. Niekuomet pasveikimas tuo neįvyksta. Požymiai yra tikrai pasėkos asmenybę statnčių jėgų santykių pakrikimo, kurį tos jėgos stengiasi atitaisyti. Ir gydymas prie to turėtų prisidėti. Tada ligos požymiai savaime

dingsta. Dažnai dar tikima, kad jų pasirodymu kūnas apsisvalęs ir tuo sveikstąs. Bet tai tėra tiesas tik tam tikra prasme.

Regimieji ligos požymiai kūne, žmogaus veikimuose arba kokiuose kituose pasireiškimuose pirmiausia įrodo, kad liga apėmė įvairias asmenybės gyvenimo sritis. Vadinamasis kūno apsisvalymas yra tikrai augmeniškumo galių pasistengimas žmogaus asmenyje, jo kūne, grąžinti galimumą žmogui gyventi. Bet iš to dar nesiranda tikroji sveikata. Tuo paruošiamas tikrai prisitaikymas prie naujų vidaus jėgų santykių, vadinasi, prie jų pakrikimo. Žmogus tada gali gyventi ir tiki esąs sveikas. O tikroji sveikata teįgyjama, kai anas pakrikimas pašalinamas.

Nuodugnus išgijimas vyksta iš vidaus, iš dvasios-sielos pusės. Todėl jis yra paties žmoniškumo prado uždavinys žmogui. Norint išgyti ar gydyti, reikia jį savyje ar kituose gyvam veikimui sukelti. Bet kam nors manant, kad jis išgydysiąs ar išgysiąs vien pašalindamas tai, kas ligą parodo akims, nedaug tebus pasiekta. Tikrai supratęs ir sveikatos esmę, gydymas gali tikrai pavykti.

Dar labiau toks geresnis supratimas reikalingas, kur liečiams didesnės gyvenimo srities ligos ar sveikatos klausimas. Tik sudėtingame gyvume jiedvi gali apsireikšti. Todėl **ligos bei sveikata passtebimos ir draugijiniame žmonių gyvenime.** Ir čia liga arba sveikata kyla iš gyvumo jėgų santykiavimo. Koks yra kokios nors bendruomenės arba tautos žmoniškumas, būtent šviesusis sąmoningumas, tokia yra ir jos sveikata ar liga.

Kaip aplinka visu savo turiniu ir tūriu veikia atskirą žmogų, taip jis į tai ir atsiliepia ir aplinkai teikia savo sveikatą arba sugedusias būsenas. Ligonų kambarių oras yra gerai žinomas. O labai aiškiai čia jaučiamos ir ligonių nuotaikos būsenos bei jų mintys. Ir taip visuomet žmonės dalyvauja vieni kitų ligoje ar sveikatoje.

Iš to galima suprasti visos tautos gyvenimą. Tam tikrais laikais aiškiau kaip šiaip jaučiamos tautos nuotaikos ir protavimo kvapas. Tuojau ir yra numanu, ar tautos gyvumas sveikas ar ligotas.

Labai daug reiškia ne vien atskiram žmogui, bet dar daugiau tautos gyvenimui žmonių **lyčių santykiavimas. Jis jokių būdu nėra vien asmens dalykas.** Todėl senovėje jis buvo prižiūrimas ir tvarkomas visos tautos. Tūli padavimai leidžia numanyti, kaip lietuvių tauta seniau labai rūpinosi žmonių švarumu ir skaistumu. Kaip atskiri žmonės gyvena gimties atžvilgiu, taip gyvena arba nyksta visa draugija, kurios jie yra nariai. Todėl tautos gausėja ar menkėja, sveikai ar nesveikai trąšiai auga.

Dar didesnės reikšmės kaip prigimties keliu augusioms draugijoms yra vidujinės žmonių būsenos bendro tikėjimo ir tos pačios valstybės žmonėms. Kada čia nebėra plataus ir šviesaus visa globiančio sąmoningumo, tuojau įvyksta irimas ir griuvimas. Todėl ir niekur taip aiškiai kaip **draugijiniame žmonių gyvenime nematyti, kad giedrusis žmoniškumas yra tikriausias sveikatos ir apskritai žmoniško gyvenimo pagrindas.**

Mūsų laikais ypačiai aiškiai pasirodo, kokia nesveikata užliejo tariamąją kultūringą žmonių. Minimiosios tiesos dažnai neišmano nė valdžios žmonės. Todėl ir galėjo pasireikšti tokia baisi žmonių liga, kokia buvo Didysis karas. Pakriko žmonių gyvumo jėgų santykiai. Pažmoniškos jėgos dar ir dabar viršų gauna ir todėl ardo gyvenimą. O kad jos jį ir kitaip

tvarko, tarsi jį taisyty, vis dėlto aiškėja, kad čia nesireiškia žmoniškumo galia ir šviesa kaip valdančioji.

Paprastai laikoma nedora ir liga dviem skirtingais reiškiniais. Tačiau abi esmėje yra vienas ir tas pats dalykas. Ir todėl tenka sakyti, kad **liga yra nedora ir atvirkščiai**. Atsimeriant nedorą elgesį, kalbama paprastai apie nuodėmę, kuri esanti neklausymas kieno nors paskelbtų įsakymų. Bet ištikrųjų **nuodėme reikia laikyti menkinimą žmoniškumo reikšmės žmogaus asmenybėje, žmogui nusilenkiant pažmoniškumui**.

O nuodėmė žmogų ir veda į ligą, pati būdama ligos sąlyga. Todėl nuodėmės atleidimas tegali būti atitaisymas galimumo žmoniškumui stiprėti ir įsigalėti. O tam yra būtinas aiškus žmogaus ryžtingumas ir tam tikra sąmonės laikysena.

Tokiu būdu ir įvyksta išgijimas iš kiekvienos ligos. Todėl pasakysime dar kartą: niekas negali šalinti kito žmogaus ligos. Žmonės vienas kitam tegali padėti aplinkos teikiamas sąlygas žmogaus tarpimui paruošti ir žmogų akinti į jo esmės galias ir kaip jas sužadinti. Juk tur būt jau aiškėjo, kad **gydymo jėgos yra įvairios sąmoningumo galios žmoguje, kurių tarpe turi vyrauti žmoniškumo pradas**.

Kas į gyvenimą įveda, teikia ir sveikatą. To prado sužadinimas yra todėl ir tikriausias galėjimas gydyti. Pilnai pribrendusio žmoniškumo žmogus yra ir pats sveikasis. Šituo brendimui turėtų rūpintis kiekvienas, kurs nori teikti gydymo pagalbą.

Visai nuostabiai malonus yra sunkiai sergančiam ligoniui kilnaus ir tauraus žmogaus artumas. Todėl įvyksta pasveikimas, kurs visus stebina. Nieks nežino, kaip tai galėjo atsitikti. Bet to priežastis buvo sužadintoji paties sergančiojo žmogaus esmė. Vien didysis žmonių nežinojimas gali žinias apie tokių pasveikimų priežastis vadinti prietarais. Tariamieji gydymo stebuklai ištikrųjų yra gyvenimo įstatymų užtikrinti įvykiai.

Mūsų laikais laukiame gydymo iš mokslo. Gydytojas turys būti mokslininkas. Ir kuo platesnis jo mokslas, tuo geriau jis galės gydyti. Tik jaučiant, kad to nepakanka, sakoma, kad gydytojas turys būti ir menininkas. Vis dėlto ir to neužtenka. Naudingu yra abu, taip mokslas kaip ir menas, **bet gydymo galia tėra tiktai gyviausias žmoniškumas. Geriausias gydytojas todėl visuomet bus taurasis, išmintingasis žmogus**, iš kurio spindi gal jau ir pats dieviškumas. Apie tokį gydytoją padavimai sako, kad jis gydąs stebuklingu būdu. Bet ir pats iš ligų ir viso pikto išvaduotojas sakė: „Tavo tikėjimas tave gelbėjo!“

Vydūnas, „Sąmonė“, p.p. 179-185.
Kiek sutrumpinta, kalba šiek tiek taisyta.

